

Joanna DOMINIAK
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

**POZIOM I DYNAMIKA ROZWOJU OTOCZENIA BIZNESU.
STUDIUM PORÓWNAWCZE
NAJWIĘKSZYCH MIAST W POLSCE**

**THE LEVEL AND DYNAMICS
OF BUSINESS ENVIRONMENT DEVELOPMENT.
COMPARISON BETWEEN THE LARGEST CITIES IN POLAND**

ABSTRACT: In the modern transformation of the socio-economic development, properly shaped environment of business activity which is defined as the business environment is an important development factor. The main objective of the activities of the business environment institutions and companies is the promotion of entrepreneurship and the development of the innovation economy.

The purpose of article is to analyze the level and dynamics of development of the business environment in the years 2000–2009. Due to the fact that the business environment services are, to a large extent, activities of urban location, research includes the 18 largest towns in Poland. In the article, an attempt is made to answer the following questions: 1. which cities in Poland have the best developed business environment, 2. what is the dynamics of business services development in the cities in the years 2000–2008.

KEY WORDS: business environment, innovative environment, business services, socio-economic development

Wprowadzenie

We współczesnych przemianach systemu społeczno-gospodarczego ukształtowane środowisko działalności gospodarczej jest istotnym czynnikiem rozwoju. Otoczenie biznesu może być definiowane w wąskim lub szerokim zakresie. Według Chojnickiego (1999, s. 368) pojęcie to w wąskim znaczeniu oznacza „pewien klimat działalności gospodarczej przejawiający się w powstawaniu w regionie lub ośrodku miejskim warunków sprzyjających decyzjom lokowania i rozbudowy przedsiębiorstw [...]”, natomiast w szerokim znaczeniu obejmuje również ono wyposażenie instytucjonalne oraz otoczenie innowacyjne. W literaturze przedmiotu najczęściej wymienia się trzy główne składniki otoczenia biznesu: wyposażenie instytucjonalne, środowisko innowacyjne i klimat społeczny. W niniejszej analizie bierze się pod uwagę dwa pierwsze

składniki otoczenia biznesu: a) wyposażenie instytucjonalne, na które składają się różnego rodzaju instytucje działające na rzecz rozwoju regionalnego (agencje, fundacje i stowarzyszenia rozwoju), organizacje samorządu gospodarczego oraz komercyjne firmy świadczące usługi dla biznesu, b) środowisko innowacyjne, złożone ze sfery badawczo-rozwojowej (jednostki naukowe i badawczo-rozwojowe) i instytucji pośredniczących w transferze innowacji z nauki do praktyki gospodarczej. Otoczenie biznesu należy do głównych czynników aktywizacji rozwoju regionu we współczesnych przemianach gospodarczych w Polsce. Ukształtowane otoczenie biznesu z jednej strony jest czynnikiem lokalizacji działalności gospodarczej, a z drugiej strony – warunkuje dynamiczny rozwój społeczno-gospodarczy. Wpływ otoczenia biznesu na rozwój regionu można analizować w wielu aspektach. Instytucje otoczenia biznesu rzutują na atrakcyjność inwestycyjną regionu, na poziom jego konkurencyjności. Poprzez relację innowacja – przemysł przyczyniają się do rozwoju przemysłu wysokiej technologii, do innowacyjności gospodarki regionu, a także do kształtowania się gospodarki opartej na wiedzy (por. *Innowacyjność...* 2001, Aydalot, Keeble 1988). Instytucje te również bezpośrednio wspierają działalność gospodarczą w szczególności małych i średnich przedsiębiorstw, świadcząc pomoc informacyjną, doradczą i szkoleniową (ośrodki szkoleniowo-doradcze), a także finansową (fundusze pożyczkowe i poręczeniowe) prowadzącym działalność gospodarczą (por. Woodward 1999). Biorąc aktywny udział w sieciach powiązań sfery nauki i praktyki gospodarczej umożliwiają kształtowanie się nowoczesnej gospodarki regionu (Dominiak 2006).

Celem artykułu jest analiza poziomu i dynamiki rozwoju otoczenia biznesu w latach 2000–2009. Ze względu na fakt, że usługi otoczenia biznesu są w dużej mierze działalnością o lokalizacji miejskiej, w badaniach uwzględniono 18 największych miast polskich. W artykule podejmuje się próbę odpowiedzi na następujące pytania poznawcze:

1. które miasta Polski charakteryzują się najlepiej rozwiniętym otoczeniem biznesu,
2. jak przebiegała dynamika rozwoju usług otoczenia biznesu w badanych miastach w latach 2000–2009.

Poziom rozwoju otoczenia biznesu w największych miastach w Polsce

Charakterystykę poziomu rozwoju otoczenia biznesu w największych miastach Polski przeprowadzono – zgodnie z przedstawioną wyżej definicją – w układzie dwóch głównych składników otoczenia biznesu: środowiska innowacyjnego oraz wyposażenia instytucjonalnego, w ramach którego wydzielono także komercyjne usługi dla biznesu. Ze względu na trudności w pomiarze pominięto charakterystykę klimatu społecznego wymienianego jako trzeci główny element otoczenia biznesu. Efektem tej analizy jest klasyfikacja miast na skali poziomu rozwoju otoczenia biznesu.

Środowisko innowacyjne bada się na podstawie następujących cech: 1. liczba szkół wyższych na 1000 mieszkańców, 2. liczba jednostek naukowych na 10 000 podmiotów

gospodarczych oraz 3. liczba ośrodków innowacji i przedsiębiorczości na 10 000 podmiotów gospodarczych. Wyposażenie instytucjonalne określa się liczbą organizacji wspierających rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości na 10 000 podmiotów gospodarczych, liczbą członków Krajowej Izby Gospodarczej na 10 000 podmiotów gospodarczych. Komercyjne usługi dla biznesu bada się na podstawie liczby podmiotów gospodarczych sekcji J (Pośrednictwo finansowe) i K (Obsługa nieruchomości i firm) PKD z 2004 r., przypadającej na 1000 podmiotów gospodarczych.

Środowisko innowacyjne

Środowisko innowacyjne stanowi jeden z trzech głównych składników otoczenia biznesu. Do instytucji wchodzących w jego skład zalicza się: jednostki naukowe i badawczo-rozwojowe, szkoły wyższe oraz ośrodki innowacji i przedsiębiorczości (Dominiak, 2006). Jednostki naukowe i badawczo-rozwojowe oraz szkoły wyższe są odpowiedzialne za generowanie innowacji, natomiast ośrodki innowacji i przedsiębiorczości – za ich transfer ze sfery nauki do gospodarki. W skład ośrodków innowacji i przedsiębiorczości wchodzi parki naukowe i technologiczne, ośrodki szkoleniowo-doradcze, inkubatory: technologiczne, przedsiębiorczości i akademickie, centra transferu technologii oraz jednostki parabankowe: fundusze pożyczkowe, poręczeniowe i venture capital¹.

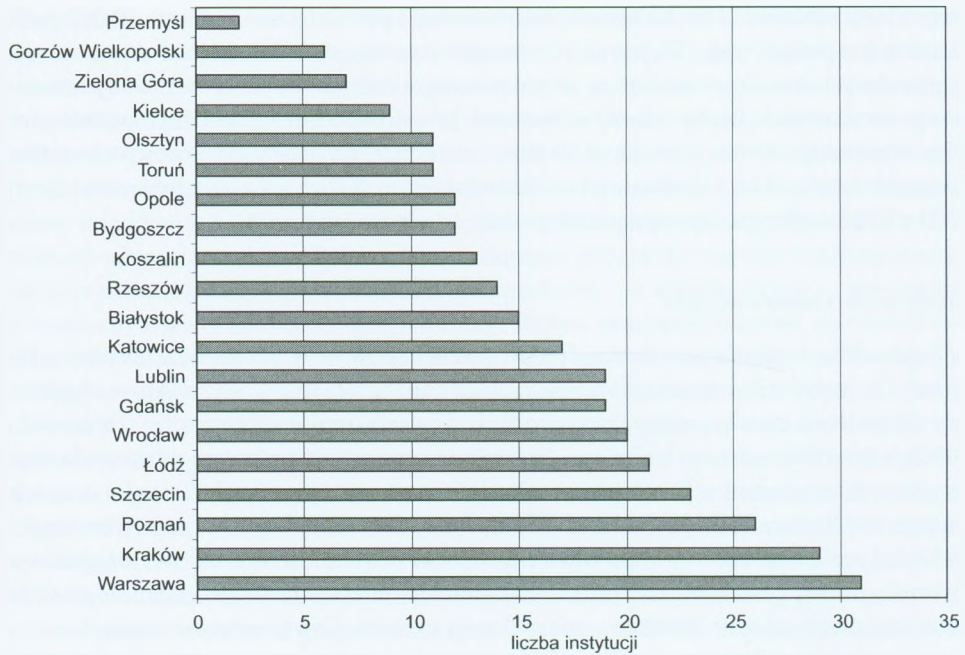
Najwięcej ośrodków innowacji i przedsiębiorczości zlokalizowanych jest w największych miastach Polski: Warszawie, Krakowie i Poznaniu (powyżej 25 instytucji). Wysoką liczbą tych instytucji charakteryzują się również: Szczecin, Łódź, Wrocław, Gdańsk, Lublin i Katowice (powyżej 20 instytucji). Najmniej ośrodków innowacji i przedsiębiorczości (poniżej 10) występuje w najmniejszych ośrodkach: Przemysłu, Gorzowie Wielkopolskim, Zielonej Górze i Kielcach (rysunek 1).

Również pod względem liczby uczelni wyższych i instytucji naukowych niekwestionowanym liderem wśród badanych miast jest Warszawa. Wysoką pozycję w tym zakresie zajmują także Wrocław, Kraków i Poznań. Najmniejszą liczbą tych instytucji charakteryzowały się: Gorzów Wielkopolski, Zielona Góra i Przemysł.

Wyposażenie instytucjonalne

W skład wyposażenia instytucjonalnego wchodzi organizacje gospodarcze oraz agencje, fundacje i stowarzyszenia rozwoju. Ze względu na brak statystyk dotyczących organizacji gospodarczych zróżnicowanie miast Polski w aspekcie instytucji o charakterze gospodarczym zostanie przedstawione w odniesieniu do: liczby instytucji będących członkami Krajowej Izby Gospodarczej (KIG), liczby organizacji rzemieślniczych zrzeszonych w Związku Rzemiosła Polskiego oraz liczby organizacji wspierających rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości, wpisanych do bazy organizacji

¹ Szczegółowy opis instytucji wchodzących w skład ośrodków innowacji i przedsiębiorczości zamieszczony jest na stronie internetowej Stowarzyszenia Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości www.sooiip.org.pl.

Rys. 1. Liczebność ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w największych miastach w Polsce w 2009 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów SOOIP.

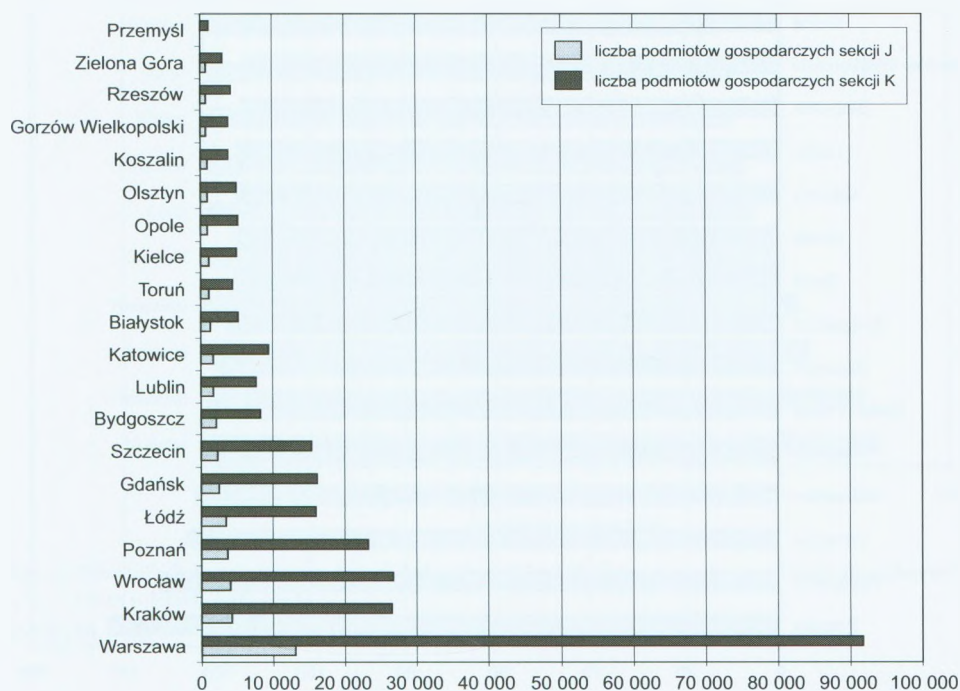
pozarządowych i instytucji NGO. Krajowa Izba Gospodarcza to największa niezależna organizacja biznesu w Polsce, powstała na początku lat dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia, reprezentuje najliczniejszych przedsiębiorców. Ze względu na stołeczny charakter Warszawy, największa liczba organizacji zrzeszonych w KIG występuje właśnie w tym mieście – 72. Podobnie największą liczbą organizacji wspierających rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości, wpisanych do bazy NGO charakteryzowała się Warszawa. W przypadku tych organizacji na uwagę zasługuje stosunkowo wysoka pozycja Lublina, który obok Poznania, Krakowa, Wrocławia, Gdańska i Łodzi plasuje się zaraz za Warszawą. Liczba organizacji rzemieślniczych zrzeszonych w Związku Rzemiosła Polskiego wahała się w badanych miastach od 2 w Przemysłu do 44 w Warszawie.

Podsumowując, w zakresie wyposażenia instytucjonalnego zdecydowanie wyróżniała się Warszawa, na kolejnych miejscach plasowały się Kraków i Poznań. Najniższa liczba tego typu instytucji występowała w Przemysłu, Zielonej Górze i Gorzowie Wielkopolskim oraz Toruniu.

Usługi dla biznesu

Firmy świadczące usługi dla biznesu stanowią ważny element infrastruktury otoczenia biznesu. Są to banki, firmy zajmujące się pośrednictwem pieniężnym, firmy

ubezpieczeniowe (sekcja J) oraz agencje obsługi nieruchomości, firmy zajmujące się wynajmem, informatyczne oraz różnego rodzaju firmy doradcze, agencje marketingowe, kancelarie prawne i podatkowe i inne firmy świadczące usługi dla biznesu (sekcja K). Najliczniej występują one w największych miastach Polski: Warszawie oraz we Wrocławiu, Krakowie i Poznaniu (rysunek 2). Wśród miast cechujących się najwyższym udziałem firm świadczących usługi dla biznesu w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON, poza wyżej wymienionymi, znalazło się także Opole (powyżej 30%). Wśród miast, w których usługi dla biznesu stanowią najniższy odsetek ogółu podmiotów gospodarczych znalazły się: Białystok, Przemyśl, Kielce oraz Łódź (około 21%).

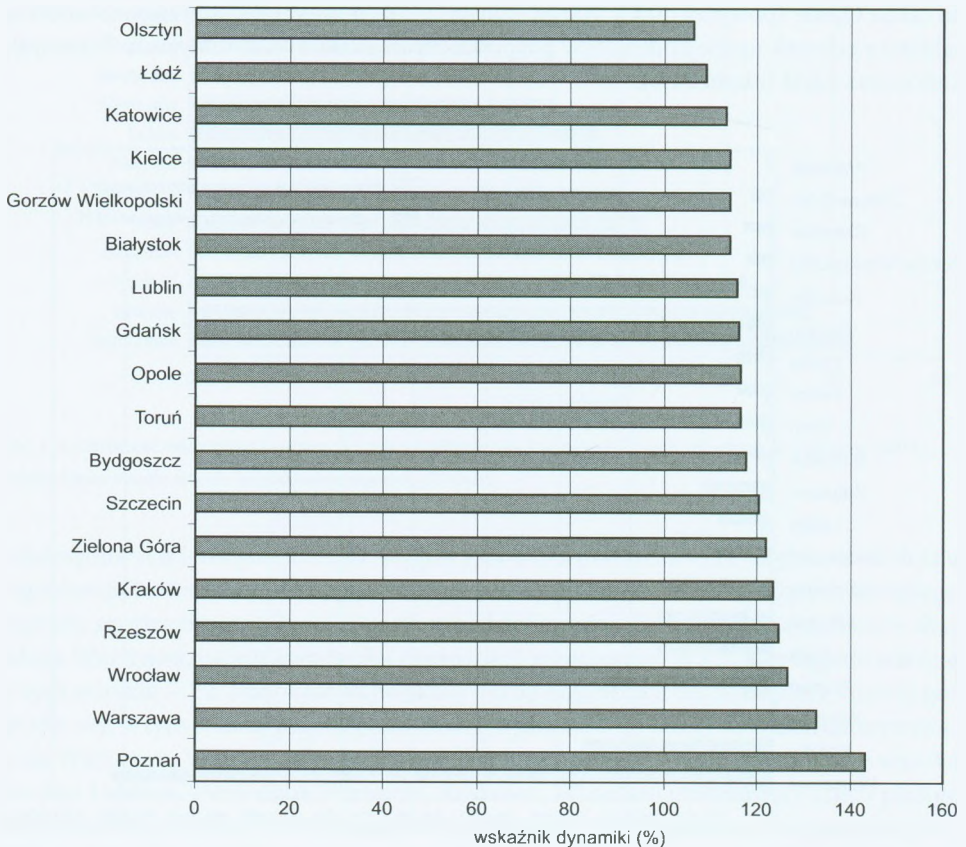
Rys. 2. Liczebność firm zarejestrowanych w sekcjach J (Pośrednictwo finansowe) i K (Obsługa nieruchomości i firm, nauka) PKD z 2004 r. w badanych miastach w Polsce w 2009 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl.

Dynamika rozwoju firm świadczących usługi dla biznesu w badanych miastach w latach 2000–2009

Najwyższą dynamiką rozwoju firm świadczących usługi dla biznesu charakteryzowały się miasta: Poznań, Warszawa i Kraków. W przypadku firm wchodzących w skład

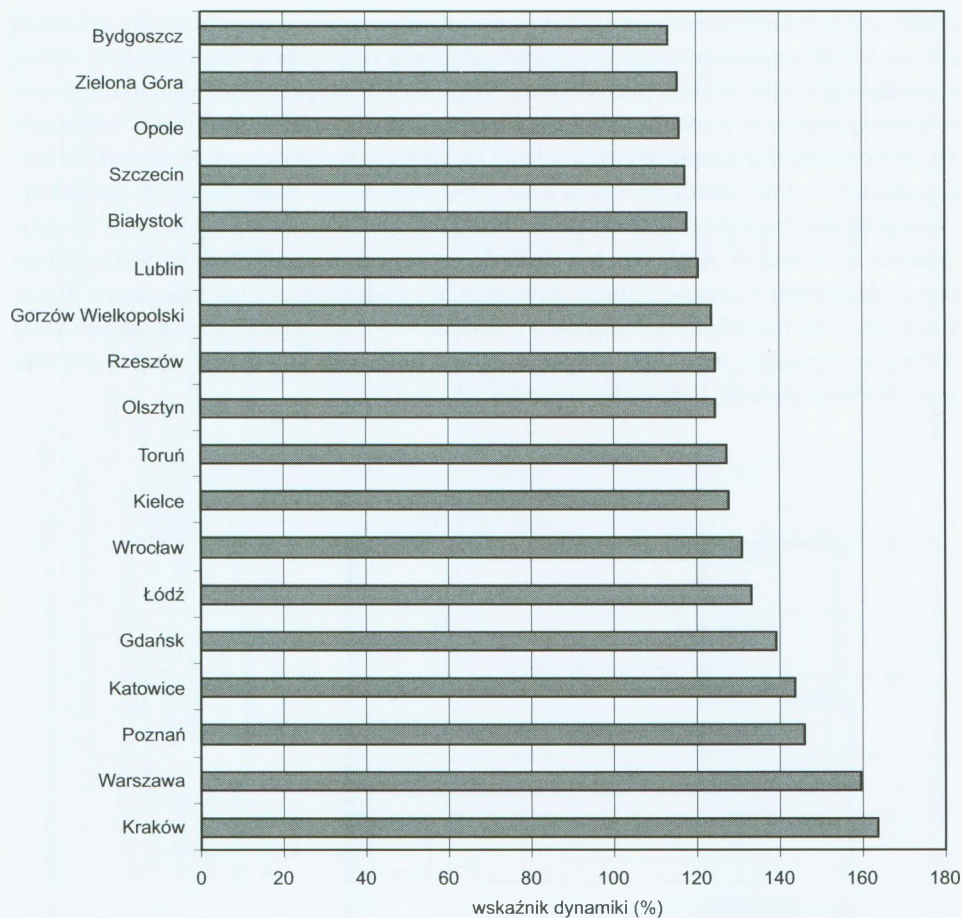
sekcji J (Pośrednictwo finansowe), największą dynamikę wykazywał Poznań, w którym w 2009 r. wartość tego wskaźnika (gdzie 2000 = 100) wynosiła ponad 140%. Na kolejnych miejscach uplasowały się miasta: Warszawa, Wrocław, Rzeszów, Kraków i Zielona Góra (powyżej 120%). Najślabszą dynamiką rozwoju firm pośrednictwa finansowego charakteryzowały się miasta Olsztyn i Łódź. Wskaźnik dynamiki kształtował się tam na poziomie niespełna 110% (rysunek 3).

Rys. 3. Wskaźnik dynamiki rozwoju firm świadczących usługi dla biznesu z zakresu działalności finansowej w latach 2000–2009

Źródło: Jak w rys. 2.

Wśród miast cechujących się najwyższą dynamiką rozwoju firm wchodzących w skład sekcji K (Obsługa nieruchomości i firm) w latach 2000–2009 znalazły się: Kraków (z wartością wskaźnika powyżej 160%) oraz Warszawa (158%), Poznań i Katowice (145%). Najmniejszy przyrost firm tej sekcji działalności (poniżej 120%) odnotowano w: Bydgoszczy, Zielonej Górze, Opolu, Szczecinie i Białymstoku (rysunek 4).

Rys. 4. Wskaźnik dynamiki rozwoju firm świadczących usługi dla biznesu z zakresu obsługi nieruchomości i firm w latach 2000–2009

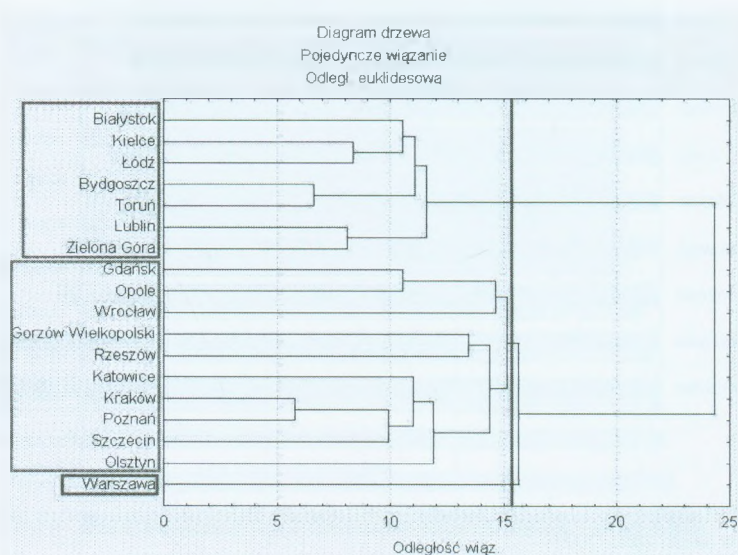
Źródło: Jak w rys. 2.

Klasyfikacja badanych miast na skali poziomu rozwoju otoczenia biznesu

Do sklasyfikowania miast pod względem poziomu rozwoju otoczenia biznesu wykorzystano osiem wskaźników opisujących poziom rozwoju: środowiska innowacyjnego (3 wskaźniki), wyposażenia instytucjonalnego (3 wskaźniki) oraz usług dla biznesu (2 wskaźniki). Środowisko innowacyjne zostało scharakteryzowane przy pomocy: a) liczby ośrodków innowacji i przedsiębiorczości na 10 000 podmiotów gospodarczych, b) liczby jednostek naukowych na 10 000 podmiotów gospodarczych, c) liczby szkół wyższych na 10 000 mieszkańców. Wyposażenie instytucjonalne opisują wskaźniki: a) liczba

organizacji rzemieślniczych na 10000 podmiotów gospodarczych, b) liczba członków KIG na 10000 podmiotów gospodarczych, c) liczba organizacji wspierających rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości, na 10000 podmiotów gospodarczych. Do analizy poziomu rozwoju usług dla biznesu wykorzystano następujące wskaźniki: a) liczba podmiotów gospodarczych sekcji J na 1000 podmiotów gospodarczych, b) liczba podmiotów gospodarczych sekcji K na 1000 podmiotów gospodarczych (tabela 1).

Grupowanie zrealizowano przy pomocy algorytmu aglomeracji (obliczenia i wykres z pakietu Statistica 9). Algorytm ten służy do grupowania obiektów w coraz to większe zbiory (skupienia), z zastosowaniem pewnej miary podobieństwa lub odległości. W pracy zastosowano metodę uwzględniającą pojedyncze wiązania (najbliższego sąsiedztwa). Typowym wynikiem tego typu grupowania jest hierarchiczne drzewo, które pozwala na wydzielenie pewnej liczby klas (rysunek 5).

Rys. 5. Diagram drzewa przedstawiający odległości taksonomiczne

Źródło: Opracowanie własne.

Przeprowadzone grupowanie doprowadziło do wyróżnienia trzech klas miast w Polsce: charakteryzujących się wysokim, przeciętnym i niskim poziomem rozwoju otoczenia biznesu (tabela 2). Do klasy pierwszej zaliczono tylko jedno miasto – Warszawę. Ze względu na jej stołeczny charakter cechuje się zdecydowaną przewagą niemal wszystkich typów instytucji otoczenia biznesu. Wyniki podobnych badań publikowanych w literaturze przedmiotu potwierdzają dominującą pozycję Warszawy (Parysek 2005, Wdowicka 2008). W klasie przeciętnego rozwoju można wyróżnić dwie grupy miast. Pierwszą stanowią największe (po Warszawie) miasta Polski tworzące duże aglomeracje: Poznań, Kraków, Wrocław, Gdańsk, Poznań, które zdecydowanie prze-

Wskaźniki poziomu rozwoju otoczenia biznesu w Polsce w 2009 r.

Miasta	A. Otoczenie innowacyjne:			B. Wyposażenie instytucjonalne			C. Usługi dla biznesu	
	a. liczba ośrodków innowacji i przedsiębiorczości na 10 000 podmiotów gospodarczych	b. liczba jednostek naukowych na 10 000 podmiotów gospodarczych	c. liczba szkół wyższych na 10 000 podmiotów gospodarczych	a. liczba organizacji rzemieślniczych na 10 000 podmiotów gospodarczych	b. liczba członków KIG na 10 000 podmiotów gospodarczych	c. liczba organizacji wspierających rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości, na 10 000 podmiotów gospodarczych	a. liczba podmiotów gospodarczych sekcji J na 1000 podmiotów gospodarczych	b. liczba podmiotów gospodarczych sekcji K na 1000 podmiotów gospodarczych
Białystok	5,0	7,7	0,37	1,0	0,3	21,7	42,0	172,1
Bydgoszcz	2,8	6,8	0,34	2,3	1,4	12,2	48,5	191,8
Gdańsk	3,1	7,2	0,31	1,8	0,2	19,3	40,9	259,1
Gorzów Wielkopolski	3,4	2,8	0,24	1,7	0,6	10,2	45,6	220,0
Katowice	4,2	14,4	0,52	2,0	1,0	19,3	41,7	230,9
Kielce	3,2	10,0	0,54	1,8	0,4	15,7	40,5	180,1
Kraków	2,6	14,2	0,29	2,1	0,2	15,0	38,8	240,3
Lublin	4,8	11,1	0,29	2,3	0,8	30,9	44,3	190,9
Łódź	2,5	12,3	0,34	1,5	0,5	16,3	40,8	188,0
Olsztyn	5,2	6,6	0,40	2,4	0,0	27,3	43,1	230,9
Opole	6,1	7,6	0,32	2,5	0,5	18,2	49,9	263,6
Poznań	2,7	11,6	0,49	1,6	0,6	17,2	39,2	244,8
Rzeszów	7,1	8,6	0,29	2,0	0,5	20,2	40,2	218,3
Szczecin	3,6	6,1	0,42	1,6	0,9	10,4	36,0	238,9
Toruń	4,8	7,4	0,29	0,9	0,4	15,7	49,7	196,5
Warszawa	0,9	21,8	0,44	1,3	2,2	21,2	39,8	279,7
Wrocław	2,0	9,4	0,38	1,4	0,3	14,7	40,4	273,1
Zielona Góra	4,5	5,8	0,26	2,6	0,6	26,5	47,2	194,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS; raportu SOOIP: *Ośrodki innowacji... 2010*, www.sooip.org.pl; bazy jednostek naukowych, www.nauka-polska.pl; danych KIG oraz Związku Rzemiosła Polskiego, www.zrp.pl.

ważają pod względem liczby instytucji otoczenia biznesu. Obok tych miast do klasy owej zaliczono także grupę mniejszych miast: Katowice, Olsztyn, Szczecin, Rzeszów, Gorzów Wielkopolski, Opole, które poprzez odniesienie bezwzględnej liczby instytucji otoczenia biznesu do liczby podmiotów gospodarczych wykazały do wcześniejszej grupy największe podobieństwo. Ostatnia, trzecia klasa obejmuje miasta charakteryzujące się najniższym poziomem rozwoju otoczenia biznesu w Polsce. Są to: Zielona Góra, Lublin, Toruń, Bydgoszcz, Łódź, Kielce, Białystok.

Tabela 2

Klasyfikacja miast na skali poziomu rozwoju otoczenia biznesu

Poziom rozwoju otoczenia biznesu		
wysoki	przeciętny	niski
Warszawa	Poznań Kraków Wrocław Gdańsk Katowice Olsztyn Szczecin Rzeszów Gorzów Wielkopolski Opole	Zielona Góra Lublin Toruń Bydgoszcz Łódź Kielce Białystok

Źródło: Opracowanie własne.

Podsumowanie

Przeprowadzona analiza poziomu rozwoju otoczenia biznesu w największych miastach Polski prowadzi do następujących wniosków:

1. Najwyższym poziomem rozwoju i dynamiką otoczenia biznesu cechują się największe miasta Polski.
2. Zdecydowaną przewagą poziomu rozwoju otoczenia biznesu w odniesieniu do wszystkich jego składników cechuje się Warszawa. Szczególnie wysoka przewaga stolicy widoczna jest pod względem instytucji naukowych i organizacji samorządu gospodarczego. Przewaga Warszawy okazała się tak duża, że w klasyfikacji stworzonej z wykorzystaniem metody analizy skupień znalazła się ona sama w klasie wysokiego poziomu rozwoju otoczenia biznesu.
3. Najniższym poziomem rozwoju otoczenia biznesu charakteryzują się miasta najslabiej rozwiniętych gospodarczo województw: kujawsko-pomorskiego (Toruń i Bydgoszcz), Polski wschodniej (Białystok i Lublin), a także Kielce i Zielona Góra. W klasie tej znalazła się również Łódź, ze względu na niskie wartości wskaźników ośrodków innowacji i przedsiębiorczości i organizacji wspierających rozwój gospodarczy.

4. Najwyższą dynamikę usług dla biznesu odnotowano w Poznaniu, Krakowie i Warszawie. Najsłabiej usługi dla biznesu rozwijają się w Olsztynie i Łodzi (sekcja J) oraz w Bydgoszczy, Zielonej Górze i Opolu (sekcja K).

Bibliografia

- Aydalot P., Keeble D., 1988, *High technology industry and innovative environments: The European experience*, Routledge, London
- Chojnicki Z., 1999, *Uwarunkowania rozwoju regionu nadgranicznego. Koncepcje i założenia teoretyczne*, [w:] Z. Chojnicki, *Podstawy metodologiczne i teoretyczne geografii*, Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań, s. 355–380.
- Dominiański J., 2006, *Struktura i organizacja otoczenia biznesu w aglomeracji poznańskiej*, Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań.
- Innowacyjność przemysłu i jej zróżnicowanie w nowym układzie wojewódzkim*, 2001, oprac. R. Chmielewski, T. Stryjakiewicz, J. Twardowska, J. Waloszczyk, [w:] *Zróżnicowanie społeczno-gospodarcze w nowym układzie terytorialnym*, red. T. Czyż, Warszawa, s. 59–102. Biuletyn KPZK PAN z. 197.
- Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce*, 2010, red. K.B. Matusiak, Warszawa. Raport SOOIPP/PARP.
- Parysek J. J., 2005, *Miasta polskie na przełomie XX i XXI wieku. Rozwój i przekształcenia strukturalne*, Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań.
- Woodward R., 1999, *Otoczenie instytucjonalne małych i średnich przedsiębiorstw*, Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych, Warszawa.
- Wdowicka M., 2008, *Konkurencyjność miast polskich dla korporacji międzynarodowych*, [w:] *Mechanizmy i uwarunkowania budowania konkurencyjności miast*, red. J. Słodczyk, E. Szafranek, Uniwersytet Opolski, Opole, s. 89–100.

POZIOM I DYNAMIKA ROZWOJU OTOCZENIA BIZNESU. STUDIUM PORÓWNAWCZE NAJWIĘKSZYCH MIAST W POLSCE

ABSTRAKT: We współczesnych przemianach systemu społeczno-gospodarczego istotnym czynnikiem rozwoju jest właściwie ukształtowane środowisko działalności gospodarczej, które określa się jako otoczenie biznesu. Głównym celem działalności instytucji i firm otoczenia biznesu jest wspieranie przedsiębiorczości i rozwój innowacyjności gospodarki.

Celem artykułu jest analiza poziomu i dynamiki rozwoju otoczenia biznesu w latach 2000–2009. Ze względu na fakt, że usługi otoczenia biznesu są w dużej mierze działalnością o lokalizacji miejskiej, w badaniach uwzględniono 18 największych miast polskich. W artykule podejmuje się próbę odpowiedzi na następujące pytania poznawcze: 1. które miasta Polski charakteryzują się najlepiej rozwiniętym otoczeniem biznesu, 2. jak przebiegała dynamika rozwoju usług otoczenia biznesu w badanych miastach w latach 2000–2009.

SŁOWA KLUCZOWE: otoczenie biznesu, środowisko innowacyjne, usługi dla biznesu, wyposażenie instytucjonalne, rozwój społeczno-gospodarczy